

MEDİAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Aralık 2019, 2(2), 215-236

Geliş: 03.11.2019 | Kabul: 17.12.2019 | Yayın: 31.12. 2019

Batı'nın Bir Ötekisi Olarak İslam ve Müslümanlar: Batı Avrupa Medyasında İslamofobinin Temsili*

F. Betül AYDIN VAROL**

Öz

Günümüzde sıkça kullanılan ve görece yeni bir kavram olan İslamofobi, anlam olarak bir korkuya karşılık gelse de bu kavram temelde, Batı için tehdit oluşturan İslam'a dair antipatiji/nefreti ifade etmektedir. İslamofobinin temelinde birçok neden yatmaktadır. Bunlar arasında teolojik, kültürel, ekonomik, politik gibi pek çok nedenin yanı sıra oryantalizm ile günümüzde Müslümanlarla doğrudan ilişkilendirilen terör bulunmaktadır. Batı Avrupa eksenli olan bu çalışmada Müslüman nüfusun en fazla olduğu Fransa, Almanya ve İngiltere basını seçilmiştir. Bu ülkelerin basınından sağ ve sol görüşü temsilen ikişer gazete seçilmiş, İslam ve Müslümanlarla ilgili haberlerde İslamofobinin nasıl inşa edildiği karşılaştırmalı bir şekilde ortaya konmuştur. Seçilen haberler, van Dijk'ın haber metinleri için geliştirdiği eleştirel söylem analizine göre çözümlenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, eğer Müslümanlar, herhangi bir olay veya kararın öznesi durumundaysa ya doğrudan negatif olarak temsil edilmekte ya da olumsuz argümanlarla ilişkilendirilerek dolaylı olarak negatif bir şekilde temsil edilmektedir. Fakat Müslümanlar bir olayın parçası, yani edilgen bir konumda ise Müslümanlar için genelde ya kurbanlaştırıcı dramatik bir söylem üretilmekte ya da onlar minimize edilmekte veya yok sayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, Batı Avrupa Basını, Haber, Eleştirel Söylem Analizi

Islam and Muslims as an Other of the West: The Representation of Islamophobia in the Western European Media

Abstract

Although Islamophobia, which is a relatively new concept that is frequently used today, corresponds to fear in terms of meaning, this concept basically expresses the antipathy/hatred of Islam that poses a threat to the West. There are many reasons for Islamophobia. These include theological, cultural, economic, political, as well as orientalism and terror, which is directly related to Muslims today. This study is based on Western Europe and the French, German and British press with the highest Muslim population were selected. Two newspapers were chosen from the press of these countries, representing the right and left views, and the comparative analysis of how Islamophobia was constructed in the news about Islam and Muslims. The selected news was analyzed according to van Dijk's critical discourse analysis for news texts. As a result, if Muslims are the subject of any event or decision, they are either directly represented as negative or indirectly represented by negative arguments. However, if Muslims are part of an event, that is, in a passive position, they are often either sacrificed to produce dramatic discourse or are minimized or ignored.

Keywords: Islamophobia, Western European Press, News, Critical Discourse Analysis

ATIF: Aydın Varol, F. B. (2019). Batı'nın bir ötekisi olarak İslam ve Müslümanlar: Batı Avrupa mediasında İslamofobinin temsili. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 2(2), s. 215-236.

* Bu makale, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılan "Haber Söyleminde İslamofobinin İnşası: Batı Avrupa Basınına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Analiz" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi, e-mail: betulaydin@selcuk.edu.tr | orcid.org/0000-0003-4962-3690

Giriş

Günümüzde küresel bir kavram haline gelen ve “İslam korkusu” olarak tanımlanan İslamofobi, İslam’ı, tam ve doğru olarak anlamamanın veya yanlış bilgilere dayanarak yaratılan bir ruh halinin sonucudur. İslamofobinin tezahürleri İslam’ın ortaya ilk çıktığı dönemlere kadar uzanmasına rağmen, bu göstergelerin bir kavram haline gelmesi oldukça yenidir.

Küresel ölçekte yaşanan gelişmeler, İslamofobi kavramının yaklaşık son yirmi yılda trend bir hale gelmesine yol açmış, bu alanda yapılan çalışmalarda gözle görülür bir artış yaşanmıştır. Bu bağlamda İslamofobi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, 11 Eylül saldırısının, kavramın yükselişe geçmesinde bir hayli etkili olduğu görülmekte ve bu olayın İslamofobi açısından bir kırılma noktası olduğuna dair genel bir kanının hâkim olduğu gözlemlenmektedir. 11 Eylül’den bu yana İslamofobi, ayrımcılık, ırkçılık, fiziksel saldırı vb. olaylar ve İslam karşıtı kampanyalarla artarak devam edegelmektedir. Bu durum esasında çok kültürlülük açısından, Müslüman-Batı ilişkileri arasındaki tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Ancak burada vurgulanması gereken nokta, ‘Batı’ olarak ifade edilen kavramın Avrupa ve Amerika olmak üzere iki alana gönderme yapmasıdır. Yani Batı’daki İslamofobiye, Avrupa ve Amerika olarak ayrı ayrı baktığımızda karşımıza iki farklı izlek çıkmaktadır.

Avrupa ve Amerika kıtalarındaki İslamofobi, sosyolojik anlamda farklı açılardan tahlil edilmektedir. Bu bağlamda Jocelyne Cesari, İslam karşıtlığına muhatap olan Avrupa ve Amerika toplumlarında yaşayan Müslümanların statülerini etkileyen faktörleri, özellikle de ayrımcılığın yapısal faktörlerini araştırmıştır. Buna göre Cesari, İslamofobinin, yabancı düşmanlığı, göçmenlik karşıtı duygular ve kültürel farklılıkların geçerliliğinin reddi gibi bazı ayrımcılık formları ile örtüştüğünü saptamıştır. Cesari ayrıca, Avrupa ve Amerika’da Müslümanların çoğunluğunu oluşturan göçmenlerin eşi benzeri olmayan bir farklılık gösterdiğine vurgu yapmakta ve buna göre Amerika’daki göçmenliğin, “sosyo-ekonomik” açıdan tartışılırken; Avrupa’da göçmenliğin “radikalleşme, terörizm ve İslam” üzerinde yoğunlaştığını belirtmektedir (2015, s. 66-68). Bu çalışmada, gerek Müslümanların radikalleşme, terörizm ve köktencilikle ilişkilendirilmesi gerekse Avrupa’nın İslam’la geçmişten gelen köklü ilişkilerinin olması nedeniyle Avrupa basını üzerinden bir İslamofobi değerlendirmesi yapılmıştır. Ancak burada Avrupa’da yekpare bir İslamofobi anlayışının olduğunu söylemek zor, hatta imkânsızdır. Öyle ki kıta Avrupa’sının doğusu ve batısı konjonktürel olarak farklı bir seyir izlemiştir. Bu seyrinde, 1960’lardan itibaren artan iş gücü ve beraberinde getirdiği göçün neredeyse tamamının Batı Avrupa ülkelerine yönelmesinin büyük etkisi olmuştur. Müslümanlarla birlikte yaşama tecrübesine sahip Doğu Avrupa’nın 1990’lara kadar komünizmin etkisinde kalması ve Batı Avrupa’daki gibi bir göçle karşılaşmaması Doğu Avrupa’yı İslamofobik anlamda Batı Avrupa’dakinden daha farklı bir konuma taşımaktadır.

Batı Avrupa’da yoğun göçün beraberinde getirdiği demografik değişimle, popülasyonu artan Müslümanların bu coğrafyada kalıcı hale gelmeleri, Avrupa’yı ciddi bir şekilde rahatsız etmekte ve hatta önümüzdeki 20 veya 50 yıllık periyotlarda Müslümanların nüfusunun ne kadar olacağı ile ilgili (PEW gibi kuruluşlar) istatistiksel araştırmalar yapmaktadır. Ancak bu endişe, Müslümanların yalnızca niceliksel artışından değil, onların Avrupalılar tarafından tehlikeli ve olumsuz bir şekilde algılanmalarından da kaynaklanmaktadır. Hâlbuki Avrupa’da çok farklı toplumlardan Müslümanlar yaşadığı halde, yaklaşık son 25-30 yılda, Müslümanlara yönelik homojen bir imaj oluşturulmuştur. Bu imaj, Cesari’nin de ifade ettiği gibi radikal ve terörist olmasının yanı sıra cahil, kadın düşmanı, Avrupa’nın sosyal değerleriyle uyuşmayan, demokrasi karşıtı vb. tanımlamalar ekseninde oluşturulmaktadır. Bu gibi betimlemeler Ortaçağdan itibaren İslam ve Hz. Peygamber için kullanılmış, 1990’lardan itibaren bu tabirlerin benzerleri, medya aracılığıyla dolayımınmaya başlamıştır. Müslümanlar hakkındaki olumsuz söylemler, kitle iletişim araçları ve yeni iletişim teknolojilerinin de etkisiyle, İslam karşıtlığında bir dönüm noktası olan 11 Eylül saldırılarından sonra daha yaygın ve meşru bir hale gelmiştir. Her ne kadar 11 Eylül olayı Amerika’da yaşanmış olsa da sonuçları hem

Müslümanlar hem de Hristiyanlar açısından küresel olmuştur. Dolayısıyla zihinlerde homojen hale getirilen olumsuz Müslüman ve İslam imajının pekiştirilmesinde, 11 Eylül sonrası Batı Avrupa medyası önemli bir rol oynamıştır.

Bu çalışmada amaç; İslam ve Müslümanlarla ilgili olay veya kararların, Batı Avrupa basınında nasıl temsil edildiği, haberde İslamofobik söylemlerin nasıl inşa edildiği, Müslümanların en çok yaşadığı Batı Avrupa ülkeleri olan Fransa, Almanya ve İngiltere basında çıkan haberler üzerinden karşılaştırmalı bir analiz ortaya koymaktır.

1. Geçmişten Günümüze İslamofobiyi Besleyen Nedenler

İslamofobinin temelini ve Avrupa'daki İslam karşıtlığının nedenlerine bakıldığında, başta dini gerekçeler olmak üzere pek çok neden bulunmaktadır. 2000'li yıllardan sonra artan terör olayları ile bu düşmanlık gözle görülür bir tırmanışa geçmiştir. Bu bağlamda İslamofobiyi anlayabilmek için Müslüman ve Batı toplumları arasındaki gündelik pratiklerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Tarihsellik kadar, *teolojik*, *kültürel*, *ekonomik*, *politik*, *terör* ile *oryantalist* bakış açısı İslamofobiyi artırmaktadır. Bu etmenlere kısaca değinmek yerinde olacaktır.

İslamofobik bakış açısının oluşmasında *oryantalizm* önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü oryantalizm, yalnız bir söylemden ibaret olmayıp, belli bir güç birikimine eşlik eden bir söylem birikimidir. Üstelik bu söylem birikiminin ilk aşamaları içinde Müslümanlara yönelik tanımlayıcı ve iktidar kurucu bir sistematik çalışmadan çok, bir tür hayranlık, anlama çalışması, aşağılık kompleksi gibi tutumlar da vardır (Aktay, 2006, s. 429). Fakat tüm bu karmaşık duyguların bir neticesi olarak başka hiçbir din veya medeniyet için ortaya atılmayan bir söylem yani, İslam'ın "Batı medeniyetini tehdit ettiği" şeklinde bir söylem ortaya atılmıştır. Bu sebeptir ki bugün Müslümanların yaşadığı sıkıntılar ve ayaklanmalar -sosyal, ekonomik ve tarihi faktörler göz ardı edilerek- "kaderci Müslümanlar" gibi yüzeysel oryantalist bir bakışla açıklanmaktadır (Said, 2000, s. 55).

Batı, Doğulu olmadığının ve Batılı olmasının bir ayrıcalık olduğunun altını ısrarla çizegelmiştir. "Doğulu olmayan" bu Batı, kendisini inşa ederken de Doğu'yu kendi imgesel dünyasında kurgulamıştır (Takiş, 2011, s. 10). Batı muhayyilesindeki Doğu imajı, zamanla gidip almaları için kendilerini bekleyen edilgen bir nesneye dönüşmüştür (Bulut, 2002, s. 88). Günümüzde ise nesne ile ilgili talep edilen haklar, farklı söylemlerle ifade edilmektedir. Dolayısıyla Batı'nın Doğu'ya ilişkin bu tek taraflı tutumunun arka planında tarihsel süreçteki imgelemen etkisi büyüktür (Süphanadağı, 2004, s. 78). Bu nedenle Batı'nın doğru anlaşılabilmesi öncelikle, Batılının bu bakış açısının bilinmesine bağlıdır.

İslamofobiyi besleyen nedenlerin en temel etmenlerinden birisi de kuşkusuz *teolojik* faktörlerdir. İslamofobi, Müslüman ve Hristiyanlar arasındaki belirli tarihsel bir ilişkiye dayanmakla birlikte, Hristiyan dünyası İslam'ı en başından itibaren teolojik/dini bir meydan okuma ve rakip olarak algılamış, bu teolojik meydan okumayı kısa sürede siyasi tehdit algısı izlemiştir (Kalin, 2008, s. 41-43). Dünyevi gerekçeler bir yana bırakılacak olursa, sırf teolojik açıdan bakıldığında "Bir din olarak İslam, Batı Hristiyanlığı için bir tehdit olmuştur." (Esposito, 2002, s. 85).

İslamofobinin altında yatan bir başka etmen de *kültürel* farklılıklardır. İslamofobi, tarihsel açıdan Hristiyan polemik yazılarından kaynaklanan kadim bir teolojik dayanağa sahip olup, bu teolojik temele zamanla kültürel faktörler de eklenmiştir.

Bernard Lewis, Avrupa ve İslamiyet arasındaki ilişkilerin, algılayış ve tutumlarının tarihinin çok farklı olduğunu ve birbirlerinin hakkında -çoğu doğru olmakla birlikte- epey bir şeyler bildiklerini söylemektedir (2014, s. 3-4). Kültürel etkileşimin yoğun yaşanması, Orta Çağ Avrupa'sının İslam'a bakışını birçok açıdan belirlemiş ve bu süreç günümüze kadar uzanmıştır. Rönesans'la birlikte açığa çıkan bu tavrın ilk örnekleri bu döneme kadar götürülebilir. Öyle ki, Avrupalılar bir din olarak İs-

lam'ı bir kültür ve medeniyet olarak İslam'dan kesin olarak ayırmış, ilk özelliğine karşı çıkarken ikincisine hayranlıkla bakmış ve ondan etkilenmiştir (Kalin, 2008, s. 48). Bir başka deyişle, dini açıdan İslam'ı reddeden Batı, İslam'la gelen kültür ve medeniyetten etkilenmiştir. Derrida'nın "seküler politika ve kültüre karşı hoşgörüsüzlük ve çatışmanın gelişmesi dini ilgilendirmez, çünkü din tanımı gereği dışlayıcıdır. Pek çok din vardır ve bunların çoğu da birbirini dışlamaktadır" (Derrida ve Şerif, 2016, s. 27) söyleminde olduğu gibi, din toplumsal etkileşimde saf dışı kalmıştır.

Ekonomik nedenler, İslamofobinin yükselişe geçmesinde bir diğer etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki toplumu ekonomik bağlamda karşı karşıya getiren süreç, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yoğun bir şekilde yaşanmaya başlamıştır.

Avrupalılarla Müslümanların, ekonomik anlamda ilişkilerinin 20. yüzyılın ortalarından sonra yoğun olarak başlamasında, özellikle 1960'larda Avrupalı devletlerin, işgücüne gereksinimlerinin artması ve bu ihtiyacı ucuz iş gücüyle karşılamak için de dünyanın çeşitli ülkelerinden vasıfsız işçi alımları yapmaları etkili olmuştur. Bu ihtiyaç çerçevesinde üçüncü dünya ülkeleri olarak tabir edilen (Kuzey Afrika ve Türkiye gibi) ülkelerden de çok sayıda Müslüman, Avrupa'ya göçmen olarak yerleşmiştir ki (Kirman, 2010, s. 26), Müslümanlar şu an Avrupa Birliği'nin ikinci en büyük dini grubu durumundadırlar. Ne var ki Müslümanların, buldukları ülkenin bir parçası olmaları, zamanla demografik yapısını da değiştiren Avrupa ülkelerinde yeni sorunları beraberinde getirmiştir. Gerek aile yapıları gerekse Avrupai olmayan kültürel özellikleriyle toplumsal hayatta daha görünür olmaları, Müslümanlara ilişkin olumsuz bakışların yaygınlaşmasına yol açmıştır.

Batılı ülkelerin iç ve dış politikaları da İslamofobiyi besleyen etmenlerdendir. Burada kastedilen 'politika'yı yalnızca siyasal düzlemde ele almak, göçmenler ve eğitim ile ilgili politikaları göz ardı etmek olacaktır. Bu nedenle (siyasal anlamda yapılan) politik hamleler, göçmen politikaları ve eğitim politikalarını da içermektedir.

Batı Avrupa ülkelerinin birçoğunda Müslüman nüfusa yönelik tartışmalı yasalar, bireysel olarak uygulanmaktadır. Örnek olarak, 2009 yılında İsviçre'nin yeni minarelerin inşasını yasaklayan bir anayasa değişikliğini onaylaması; 2010'da Fransa'da kadınların yüzlerini örtmede kullandığı burka ve peçeyi yasaklayan bir yasayı başlatması gibi olaylar bu duruma örnek gösterilebilir (Moreno, 2010, s. 75-76). Öyle ki, Müslümanlara ve İslam'a dair anti-özgürlükçü tavır, kendini seçim kampanyalarında da göstermekte, İslam karşıtlığı üzerinden politika üreten aşırı sağ da Avrupa'daki Müslümanlar için bir tehdit oluşturmaktadır. Aşırı sağın oy oranlarındaki artışla beraber merkez partilerin de sağa doğru bir eğilim göstermesi, göçmen politikalarının sertleştirilmesine neden olmaktadır (Kepenek, 2016, s. 72).

İslamofobik dili yalnızca politikacılar değil, Papa gibi din adamları da bu dili kullanmaktadır. Papa 16. Benedict, Müslüman liderlere hitaben yaptığı bir konuşmasında, Müslüman liderlerden terörizmle mücadele etme noktasında yardım istemiş, hatta bu konuda yükümlü olduklarını söylemiştir. Papa'nın gerek diğer inançlara gerekse siyasi veya dini liderlerine benzer bir itirazda bulunması net olmamakla birlikte Papa, konuşmasında terörü Müslümanların yaydığını ima etmiş ve teröre sebebiyet veren diğer faktörleri göz ardı etmiştir (Ali vd., 2008, s. 74).

İslamofobik algıda etkili olan bir diğer neden de eğitim yetersizliği ve tabii bu bağlamda yürütülen eğitim politikalarıdır. Eğitim, Avrupa'daki Müslümanlar için problem teşkil etmektedir. Avrupa ülkelerindeki ilk ve orta dereceli okullarında birçoğunda Müslüman öğrenciler bulunmasına rağmen, bunlar arasındaki başarı oranının düşük olduğu ve büyük bir çoğunluğunun yükseköğretim aşamasına geçemediği bilinmektedir (Küçükcan, 2014). Öyle ki, göçmen nüfusun önemli kısmını Müslümanların oluşturduğu düşünüldüğünde, diğer göçmenlere kıyasla Müslümanlar arasında eğitimi tamamlama oranları düşüktür ve genel olarak çoğunluk nüfusundan daha düşük vasıflar elde etmektedirler. Müslümanların eğitim hakkıyla ilgili yaşadıkları sorunlar, araştırma merkezlerinin de raporlarına yansımaktadır (Aydın ve Yardım, 2008, s. 18).

Terör, günümüzde İslamofobinin yükselmesinde en etkili faktörlerin başında gelmektedir. Özellikle Avrupa’da son yıllarda artan terör eylemlerinin arkasında imzası bulunan El-Kaide, DAESH gibi sözde İslami terör örgütlerinin yaptığı eylemler ve saldırılar, İslam dinine mâl edilmektedir. Bazen dinle ilgisi olmayan kişi ve gruplar terör eylemlerine kötü niyetli ya da kasıtlı olarak katılırken, bazı cahil Müslümanlar da köktenci İslam aldatmacalarına kanmakta ve teröre destek vermektedirler. Bu cihad gruplarının gerçekleştirdiği terör olayları ve saldırılar, yalnız Batı’yı değil tüm dünyayı etkilediği gibi, İslam ve Müslümanlara zarar vermektedir.

Geçmişte Haçlı edebiyatında ve sanatında İslam’ın, bir “kılıç dini” olduğu miti yayılırken, günümüzde bu mit “terörist Müslüman/Müslüman terörist” imajına dönüştürülmüş (Samur, 2016, s. 304), dolayısıyla İslamofobik algının en önemli argümanlarından biri haline gelmiştir. Hiç şüphesiz bu imajın oluşturulmasında en büyük yardımcı mecra, medyadır. Batı medyasında, eylem yapan failler İslamcı terörist, aşırı İslamcı, köktendinci Müslüman, Müslüman terörist ve cihadist gibi kavramlarla betimlenmektedir (Ergül, 2015, s. 302).

Yukarıda ele alınan İslamofobiye etki eden faktörlere genel olarak, bakıldığında, Müslüman karşıtı düşünceler hariç tutulursa, Cesari’nin de ifade ettiği gibi, Avrupa’da ayrımcılığın arkasındaki ana itici faktörlerin genelde etnik azınlıklara dair yürütülen politikalar, anti-terör politikaları ile göçmenlik ve vatandaşlığa geçişle ilgili yapılan değişiklikler olduğu görülmektedir (2015, s. 77). Bu ayrımcılık, fiziki tecavüz ve saldırılar, siyasi, medya ve entelektüel söylemler ile birlikte dini vecibeleri yerine getirmeye yönelik engeller olarak ifade edilmektedir. İslam karşıtı uygulamalara, gerek İslam hakkında konuşan siyasetçiler ve entelektüeller, gerekse medya söylemleri neden olmaktadır.

1. Avrupa’nın “Öteki”si Olarak İslam ve Müslümanlar

İslam ve bu dinin mensupları olan Müslümanlar, ortaya çıktığı günden beri Hristiyan Avrupası için sürekli bir sorun olmuştur. 7. ve 8. yüzyıllarda Müslümanların Avrupa’ya doğru başlattığı fetih hareketleri ve İspanya’ya kadar ilerlemeleri karşısında, Hristiyanlar da karşı bir saldırı olarak Haçlı Seferlerini başlatmıştır. İspanya’daki son İslam Devleti 15. yüzyılın sonlarında yıkılsa da Osmanlılar İslami yayılcılığa öncülük etmiş ve 17. yüzyıl sonlarında Osmanlılar Viyana’yı kuşatacak duruma gelmiştir. Bugün her ne kadar Müslümanlar, Batı karşısındaki zayıf olsa da Avrupa’nın İslam’a dair bir korku ve endişe beslemesinde, Osmanlı’nın Avrupa’nın kapılarına kadar dayanmasının travmatik etkilerinin bir yansıması olduğu söylenebilir.

Müslümanlar günümüzde öteki olarak tasvir edilirken, bu algılar daha geniş bir ötekileştirme geleneği üzerine, bilgi dünyaları, gerçekler, öznel-bireyler arası etkinlikle temel bir hava içerisinde inşa edilmektedir. Merkezi bir bakış açısı, bunları ortaya çıkararak doğallaştırmaktadır (Creutz-Kämpfi, 2017, s. 306). Bu bakış açısı, ötekinin varlığını bilme ihtiyacını doğurmuştur ki bu ihtiyaç her zaman vurgulanmış ve vurgulanmaktadır. Bu vurguya rağmen diğer halklar, uluslar, bölgeler ve kültürlerin ancak birtakım ampirik verilerin toplanmasıyla ötekinin bilinebileceği varsayılmış ve bu varsayım egemen bir üretim biçimi olarak kabul edilmiştir. Çünkü geçmişten bugüne gündem; bir taraftan kültürlerarası farklılıkları ve benzerlikleri keşfetmek için öteki kültürleri egemen bilimsel söylemlerin içerisine yerleştirmek, diğer taraftan da tarihsel gelişmenin gidişatını ilerleme olarak tanımlamak ve bu ilerlemenin temel taşıyıcı gücü rolünü modern Batılı Avrupa kimliğine vermek olmuştur (Keyman, 1999, s. 72).

Avrupalı ve Müslüman halklar arasındaki gerginlikler ve çatışmalar çoğunlukla iki din, yani Hristiyanlık ve İslam arasında ya da Batı ve Müslüman olan iki uygarlık arasında bir mücadele olarak tanımlanmıştır (Waardenburg, 2008, s. 1). Tarihsel süreçte sürekli karşı karşıya gelseler ve bu çatışmalar yüzünden birbirlerine uzak dursalar da temelde farklı biçimlerde birbirlerine bağlı olan Müslümanlar ve Hristiyanlar birbirlerini sorgulamış ve her iki taraf da diğerinin iddialarını çürütme-

ye çalışmıştır. İslam inancına göre Hz. İsa, “peygamberler halkasının sonu” olan Hz. Muhammed ile zirveye ulaşan hak peygamberlerden biri olup, mesajı Hz. Muhammed ile aynılık taşıdığı için Müslümanlar, Hristiyan inancıyla ilgili fazla bir şey söylememiştir. Peygamberlerini Tanrı yerine koyarak ve onun çarmıha gerildiğini kabul eden Hristiyanlar ise; Müslümanların da kendileri gibi tek Tanrı'ya inanmasına rağmen, Hz. Muhammed'in peygamberliğini kabul edememişlerdir. Hz. Muhammed'in öğretisinin, Yeniden Doğuş ve Çarmıha Gerilme, Teslis ve Günah Çıkarma gibi Hristiyan doktrinlerini reddediyor olmasının bunda payı olmuştur (Hourani, 1996, s. 26-27). Hristiyanların İslam'a ve Hz. Muhammed'e dair reddiyeleri, Müslümanlara yönelik betimlemeleri ile onlara karşı tutum ve davranışları değişik aşamalardan geçmiştir. Batı felsefesindeki İslam anlayışı, Batı'nın İslam ve Müslüman algısını etkilediğinden, Batı'daki İslam algısı ve Müslümanların imajı -tarihsel perspektif içerisinde- *geleneksel*, *modern* ve *günümüzdeki* algıyı daha iyi anlatan *postmodern dönem* altında değerlendirilebilir ki böyle bir ayrım, İslam'a dair algının değişen konjonktürle beraber İslam/Müslüman imgesinde meydana gelen değişimleri anlamayı ve anlatmayı kolaylaştıracaktır.

Geleneksel dönem ya da ilk dönem olarak incelenecek zaman dilimi, İslam'ın ortaya çıktığı dönemden başlayıp, Reform hareketleri neticesinde Avrupa'daki dini ve dünyevi değişimin çağı olan 16. yüzyıla kadarki dönemi kapsamaktadır. Bu ilk dönemde İslam-karşıtı Hristiyan geleneğin gerçek kurucusu olarak kabul edilen ve Hz. Muhammed'e doğrudan atıfta bulunan ilk Hristiyan düşünür olan Yuhanna Ed-Dımaşkı -Latince adıyla Johannes Damascenus- ya da Şamlı Aziz John (675-749), kendinden sonra gelenler açısından lider olmuştur. Doğu Hristiyanlarından olan Dımaşkı; İslam, Hz. Muhammed ve Müslümanlar için yaklaşık bir düzine tanım ve tasvir ortaya atmıştır. Bunlar şu şekilde özetlenebilir: (1) Müslümanlar putperesttir. (2) Muhammed (Mamed) decalin öncüsü, sahte bir peygamberdir. (3) İslam, Hristiyan bir sapkınlıktır (heretic). (4) Kur'an Muhammed'in kendisinin kaleme aldığı ve Tanrı tarafından kendisine verildiğini iddia ettiği bir metindir. (5) Muhammed'in geleceği hususunda önceki peygamberlerin bir müjdesi yoktur. (6) Muhammed hiçbir mucize göstermemiştir. (7) Muhammed, cinselliğe düşkün biridir ve bu özelliğini meşrulaştırmak için Kuran'ı kullanmıştır. (8) İslam'da dünyevi zevklerle dolu bir cennet vaadi söz konusudur. (9) Muhammed'in getirdiği yasa ilahî değil, şeytani bir yasadır. (10) Hristiyanlık mucize ve davetle, ikna yoluyla yayılırken; İslam ise kılıçla ve insanlara vaat ettiği dünyevi menfaatler sayesinde yayılmıştır (Aydın, 2011, s. 34-40). Her ne kadar ilk dönem İslam, Hz. Muhammed ve Müslümanlara ilişkin yazılanlar, 16. yüzyıldan sonra Reform, sömürgecilik faaliyetleri, bir bilim dalı olarak oryantalizm ve 19. yüzyıl sonrası yaşananlar içerik bakımından temelde aynı olsa da kısmen değişiklik göstermiştir.

16. yüzyıldan 20. yüzyıla kadarki süreci ifade eden *modern dönemin* (Selçuk, 2011, s. 79) başlarında, yani 16. ve 17. yüzyıllarda Batı, dini açıdan İslam'la savaş halinde olmasa da dogmatik geçmişini aşmaya yönelmemiş ve Hz. Muhammed'in peygamberlik hakikati konusundaki eski düşüncelerini devam ettirmiştir. Hristiyanlar, teolojik bir rakip olarak görmekten vazgeçtikleri İslam'ı bu kez insanlığın manevi yöneliminde yeri olmayan “ilkel bir din” olarak görmeye başlamıştır. Bu düşünce, modern dönem boyunca Batı'nın İslam'a yönelik negatif tutumunun en güçlü kaynağını temsil etmiştir (Cuayyat, 1995, s. 27). 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında ise Hz. Muhammed hakkında olumlu türden çalışmalar yapılırsa da öte yandan onu tahkir eden ve aşağılayan faaliyetler de devam etmiştir (Korkut, 2008, s. 40).

Postmodern dönem ise 20. yüzyıldan sonraki sürece karşılık gelmektedir. Çünkü bu postmodern dönemde Müslümanlar, Avrupa'nın din ve etnisitesinin şekillenmesinde, fetihlerle değil ama iş gücüyle önemli bir rol oynamış ve oynamaktadır. Günümüzde 500 milyonu aşan Avrupa nüfusunun yaklaşık %5'i Müslümandır. 2017 verilerine göre Fransa'da 5,7 milyon Müslüman (ülke nüfusunun %8,8'i) ve Almanya'da 4,9 milyon (ülke nüfusunun %6,1'i) kadar Müslüman vardır. Avrupa kamusal alanındaki Müslümanların bu kadar görünür olması, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı denilince akla ilk gelen Avrupalıların -hepsinin değil belki ama- Müslümanlara yönelik pozitif bir tutum içerisinde olmadıkları söylenebilir.

Geleneksel dönemde -ed-Dımaşkı'nın reddiyelerinde de olduğu gibi- "İslam'ın bir kılıç dini olduğu" söylemi, modern dönemde (değişen teknolojinin etkisiyle) yerini daha çok "İslam'ın bir şiddet dini olduğu" söylemine bırakmıştır. Postmodern dönemde ise "Müslüman" ve "terörist" kavramları birlikte kullanılır hale gelmiştir. İslam'ın bir kılıç dini ya da şiddet dini olduğu söylemlerinde özne "din" iken, postmodern dönemdeki "terörist" kavramı, özneyi İslam'dan Müslüman'a kaydırmıştır.

Batı düşüncesine göre temel mesele, sekülerleşme söyleminin merkezindeki akılcı ve aydınlanmış bir toplum olarak Avrupa ile irrasyonel ve geri kalmış bir kolektif olarak İslam arasındaki ikilemden kaynaklanmaktadır. Bütün ötekileştirme söylemlerinde olduğu gibi Müslümanlar kitleler halinde temsil edilmekte, aydınlanmış Batı'nın madunu ve İslam'ın geri kalmışlığı hakkındaki ifadeler, sömürgeci söylemden biraz daha tehdit edici olmakla birlikte benzerlik göstermektedir. Ancak İslam, şiddet söyleminde olduğu gibi fiziksel bir tehdit olarak değil, doğru değerlere yönelik bir tehdit olarak, yani ideolojik bir tehdit olarak sunulmaktadır (Creutz-Kämpfi, 2017, s. 303). Halbuki Müslümanların varlığıyla yüz yüze gelen Avrupalıların değişmeyen korkularının arkasındaki tek şey ise İslam'a dair olumsuz algıdır. Kimi Avrupalılar kendi ülkelerine yabancılaştıklarını söylerken, bazıları da kendilerini evlerinde gibi hissetmediklerinden şikâyet etmektedirler. Ayrıca, kiliselerin boşaldığı Avrupa'da İslam'a giren Hristiyanların arttığı da göz önünde bulundurulursa, Müslümanların örf ve adetleri tehdit olarak görülmektedir. Bu durum, Avrupa'da edebiyat ve sanat alanlarında İslam'ın yergili ve aşağılayıcı görüntü ve temsillerinin akımına uğramakta, bu da eski Müslüman göçmen- yeni Avrupalı kentlileri rencide etmektedir (Göle, 2015, s. 130).

Günümüzde Müslüman topluları, Batı'nın Doğu'su ya da Avrupa'nın ötekisi konumuna gelmişlerdir. Müslümanlığın Hristiyanlık karşısında bir rakip olarak görülmesi, özellikle Müslümanların Avrupa'da ötekileştirilmesine, İslamofobik tutum ve davranışların yaşanmasına neden olmaktadır. Tabii bugünkü İslam algısı ve Müslüman imajı, 1400 yıl önce yazılan eserlerdeki İslam imajıyla zihniyet olarak aynı olsa da biçimsel yönden farklılaşmaktadır.

1. Medyada "Öteki"nin Temsili

Öteki, biz'in dışında kalanları tanımlamak ve bu tanımlama üzerinden tutum ve davranış geliştirmek için kullanılan bir kavramdır. Öteki, farklı olanı görme biçimidir. İnsanların farklı din, kültür, milliyet ve coğrafyalara sahip olması, onları kendilerine benzemeyenler karşısında "öteki" konumuna düşürmektedir.

Yaşadığımız çağda dünyayı anlama ve dünyada olup bitenleri öğrenmedeki en önemli mecra medyadır. Dolayısıyla bireyler, medya metinleri aracılığıyla yalnızca içerisinde yaşadığı toplum ve kültürü hakkında değil, diğer tüm öteki toplumlar hakkında da bilgi sahibi olmaktadır. Fakat bu süreçte medyanın gerçeği olduğu gibi göster(e)mediği göz önüne alındığında, medya bireylere bilgi aktarırken onlara sunduğu bilgiyle ilgili kanaatini de aktarmaktadır. Bu bağlamda medya içeriklerinde ve özellikle medyanın bilgi verme işlevini yerine getiren en önemli mecra olan haberlerde öteki'nin nasıl temsil veya inşa edildiği önemli rol oynamaktadır. Çünkü haberler aracılığı ile yaratılan kurgusal gerçeklik, okuyucuların/izleyicilerin zihinlerini şekillendirmekte ve onların toplumsal belleğinin oluşumunda önemli bir yer tutmaktadır.

Dönemsel olarak konjonktüre göre değişen öteki algısı, haber söylemlerine de yansımıştır. Haberlerde yapılan ötekileştirme veya ayrımcılık -doğası gereği- gerçek yaşam alanlarında yapılanlarla paralellik göstermektedir. Bu alanda yapılan ötekileştirme sınırlı olmasına rağmen, diğer tüm yaşam alanlarında yapılan ötekileştirme ve ayrımcılığın ötesine geçerek zarar verme potansiyeline sahiptir. Çünkü haberde/medyada temsil düzeyinde bir ötekileştirme yapılmakta; sözel ve görsel sunumlarla ve kurulan söylemlerle, öteki olarak görülen bazı kişiler veya kesimler

dışarıda bırakılarak ayrımcılık yapılmaktadır (Çelenk, 2010, s. 222). Öyle ki olumlu öteki sunumunun yerine, olumsuz öteki sunumu medya içeriklerinde daha belirgin bir hale gelmektedir. Bu bağlamda olumsuz öteki sunumu, sistematik olarak olumsuz bir “öz-sunum” ile yani kendini hoşgörülü, ırkçı olmayan, anlayışlı bireyler olarak sunmakla dengelenmektedir (van Dijk, 2005, s. 338).

Medyada ötekiler için kullanılan ayrımcı sözcük ve görseller-belirli sosyal ve psikolojik koşullar altında- toplumsal pratiklere entegre edilerek günlük teori olarak dolaşıma girmektedir. Öteki'nin sosyal ve politik konumu, ayrımcılıkla yeniden tasarlanmaktadır (Alver, 2003, s. 222). Fakat haberdeki öteki imajı, tasarım düzeyinde kalmamakta, kimi durumlarda açıkça düşmanlığa dönüşebilmektedir ki özellikle günümüz toplumları, periyodik olarak ortak bir davada ortak bir “düşman”a karşı kolayca birleşmektedir. Ulusal güvenlik bahanesiyle ortaya çıkan bu düşman; yabancı düşmanlığı, ırkçılık, antisemitizm (ki buna İslamofobi de eklenebilir) suretinde kendini göstermektedir. Bu süreçte basın, yabancı veya öteki olarak etiketlenen birey veya azınlıkların dışlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Kearney, 2012, s. 55-56). Bir başka deyişle insanların farklılıklarını, birbirlerinin yaşam alanlarını ve varoluşlarını bir tehdit gibi sunan haberler, iyi ile kötü, biz ile onlar arasındaki ayrımı kategorik bir biçimde belirlemektedir. Haber böylelikle okurunu, bahsettiği konuyla ilgili tarafların biriyle özdeşleşmeye sevk etmektedir. Tabii bu durum sadece habere has bir şey olmayıp tüm medya içerikleri için geçerlidir. Fakat haberi diğer medya içeriklerinden ayrı kılan şey, bunu kurmacanın değil “gerçeğin” içerisinde, hayatın içinde mevcut bir konum biçiminde sunmasıdır (Dursun, 2007, s. 115). Çünkü çeşitlilik ve farklılıklara rağmen haberler, ne “gayri-ihiyari” ne de tamamıyla “özgür”dür. Haberler, kendi kendilerine oluşmadıklarından “gerçek”, elimizi uzatıp alabileceğimiz bir şey değildir. Kullanımımıza hazır olan haberlerde kısıtlanmamış bir çeşitlilik de yoktur. Çünkü tüm iletişim araçları, olan biteni anlaşılır bir biçimde iletmek için birtakım kural ve âdetlere uymaktadırlar ki zaten haberlere çoğunlukla şekil veren, gerçeğin kendisinden çok bu kural ve âdetlerdir. Çözümlemesi zor gerçekler “haber” veya “hikâye” haline indirgenirken, bu yazılı olmayan kurallar çok işe yaramakta, aynı kitleye seslenen basın, erişmeye çalıştığı toplumun gerçek anlayışına hâkim olan varsayımların neler olduğunu bildiğine inanmaktadır (Said, 2000, s. 124).

Yapılan araştırmalara göre medya, sunduğu içerikle olumlu grup imajını/kimliğini etkilemektedir. Öteki ya da düşman medya algısı grup içi önyargılarla şekillenirken, taraflar da kendi gruplarına ilişkin bilişsel uyum mekanizmalarını korumak amacıyla içeriği reddetmektedirler (Şimşek vd., 2012, s. 59). (“Biz”in) medyası, inşa ettiği kültürel temsillerin bir gereği olarak “biz”in imajını kurgularken, öte yandan bizden olmayan öteki'nin de olumsuz imajını kurgulamaktadır. Ne var ki (“Biz”in) haberdeki imajlarında da (ötekinde olduğu gibi) meşum bir sorun kendini göstermektedir: İmajı dayatan şeyin nesnel gerçeklik üzerine kurulu bir mantık olmaması, tersine onun çekiciliği, kendine çalışan ve hizmet eden gerçek üzerine kurulu umutlar ve korkular olmasıdır. Bu nedenle, bireylerin gerçeklikle yer değiştiren imajlar dünyasında yaşaması durumunda, o imajları her ne koşulda olursa olsun korumak için baskılar ortaya çıkmaktadır (Bennet, 2000, s. 217). “Biz”in negatif bir aynası ya da olumsuz bir yansıması olarak adlandırılabilir olan öteki/ler, kendilerine menfi özellikler isnat edildiğinde birer günah keçisine dönüşmektedirler. Egemen ideoloji ve değerler “günah keçisi” üzerinden hem yaygınlaştırılmakta hem de tüm olumsuzlukların sorumlusu olarak ana akım medyanın dışında kalan ve öteki olarak tasvir edilen çevrelere yüklenilmektedir (Ünür, 2013, s. 268).

Bauman'ın dediği gibi “Tüm toplumlar yabancı yaratır. Ancak her toplum kendi yabancı türünü yaratır ve kendine has yollarla yaratır. Eğer yabancılar, dünyanın bilişsel, ahlaki ya da estetik haritasına uymayan insanlarsa o zaman her toplum bu tür yabancılar yaratmaktadır.” (2013, s. 30). Bir toplumda değil tüm yabancıların, tüm toplum bireylerinin bile, Bauman'ın kastettiği olgusal haritalara uyum sağlaması imkansızdır. Bu nedenle de bir toplumda öteki'nin olmadığını düşünmek neredeyse imkansızdır. Eğer bir toplumda öteki yoksa, o toplumda kimlikten, toplumsal gruplardan söz edi-

lemez. Halbuki öteki; çatışmaya neden olmasına rağmen, yaratıcılığın mekanizmalarının oluşturulmasında (özenme, yarışma, hatta olumlu iş birliğine) kaynaklık etmektedir (Tekeli, 1998, s. 2). Fakat günümüzde öteki'nin varlığı, olumsuz ve negatif bir imge taşımakta ve bu imge haberler aracılığıyla tekrar tekrar inşa edilmektedir. Bir başka deyişle, geçmişteki deneyimlerle biçimlenen öteki kavramının meşruiyet kazanması, dışlanması ve dahası görünmez bir kimliğe bürünmesinde haberlerin ne kadar etkili olduğu göz ardı edilemez. Haberler, ana akıma uygun olan bireyleri gerektiğinden fazla temsil edip, her türlü olumlu özelliği bu bireylere atfederken; ötekiler ise yeterince temsil edilmediği gibi, temsil edildiğinde de olumsuz bir şekilde sunulmaktadır. Böylece, "Biz" in bireylerin zihinlerinde zaten mevcut olan basmakalıp yargı ve önyargılar daha da pekiştirilmektedir. Sonuçta ortaya toplum tarafından dışlanan bireyler yani ötekiler çıkmakta ve bu dışlanmışlık, bireylerin daha da ötekileştirilmesine varan sarmal bir etkiyle sonuçlanmaktadır (Ünür, 2013, s. 269). Halbuki bireylerin, kendinden olmayanları yok sayması, aşağılaması ya da yok etmeye çalışması bir çözüm değildir. Fakat medyada inşa edilen öteki temsilleri ile değil ötekileştirmenin önüne geçmek, ötekileştirme pratikleri pekiştirilmektedir.

1.1. Batı Avrupa Medyasında İslam ve Müslümanların Temsili

"Tarihte hiçbir şey Müslümanları Batı medyası kadar tehdit etmemiştir..." der, Pakistanlı antropolog Akbar Ahmed bir makalesinde (1994, s. 14). Ahmed'in İslam karşısında Batı medyası ile ilgili kaleme aldığı bu ifade, 11 Eylül sonrası artık sınır tanımayan bir noktaya ulaşmıştır. Medyada yeni teknolojilerinin gelişmesi, daha geniş kitlelere ulaşmayı beraberinde getirmiş, özellikle 2000'li yıllardan sonra İslam karşıtlığının yükselmesinde, medya önemli bir rol oynar hale gelmiştir. Hemen hemen bütün Avrupa ülkelerinde İslam ve Müslümanlara dair haberler arttığı gibi, bu haberlerde İslam ve Müslümanlar olumsuzlanarak verilmektedir. Batı medyasında, İslam adına şiddet uygulayanların bu eylemleri, İslam'ın bir öğretisi gibi kodlanmakta, Müslümanlar kafa kesen, vahşi insanlar gibi temsil edilmektedir. İslam adına terör eylemleri yapanların dışındaki haberlerde de Müslümanlar Batı medyasında artık ölümleri istatistiksel sayılar haline gelen saldırılar, açlık, sel ve deprem gibi doğal afetler, fakirlik ya da diğer olumsuz haber konuları ile kendilerine yer bulmakta, sürekli negatif bir şekilde temsil edilmektedirler.

Medya; imaj, önyargı, düşman veya öteki tasavvurunu oluştururken, bunları Batı'nın mevcut tarihsel algısı üzerine oturtmaya çalışmaktadır. Yani metinde, toplumsal hafıza veya bilinç altındaki tarihsel tecrübesini, mevcut olan anlam ve söylem yapılarına yeni boyutlar ekleyerek yeniden dolaşıma sokmaktadır (Dağ, 2016, s. 40). İslami sembol ve figürler sadece marjinal internet sitelerinde değil, ana akım medyada da çarpıtılmakta ve tahrif edilmektedir. Haberler, tartışma programları, filmler vb. medya ürünlerinin yanı sıra siyasi ve dini konuşmalarda da İslam ve Müslümanlara dair olumsuz ve sıradan ifadeler kullanılmaktadır (Kalın, 2016, s. 449). Medya bir yandan Avrupalıların gözünde İslam dinini baskı ve şiddet ile özdeşleştirirken, Hristiyanlığı hoşgörünün ve barışın temsilcisi olarak sunmaktadır. Bu betimleme biçimi, medya tarafından sürekli tekrarlanmakta, sürekli tekrarlanan söylemler, toplumun hafızasına yerleşmekte ve böylece ortak kanaat veya önyargı haline gelmektedir (Gökçe ve Gökçe, 2015, s. 18-19).

Gerçekte dünyanın geri kalanını nasıl gördüğümüzü belirleyen Batı medyasının İslam'a ve Müslümanlara dair önyargıları, 11 Eylül sonrası bir olgunun ürünü olmadığı gibi, sadece yanlış bilgilere dayalı da değildir. Daha çok, bu önyargının kökenleri, Batı'nın kimliğini oluşturan ve söylemini şekillendirmeye devam eden İslam karşıtı oryantalist söylemin gelişmesine kadar uzanmaktadır (Chaudhry, 2016, s. 10). Bu söylemin bir yansıması olarak Avrupa kamuoyunda yerleşik bir algı olan, cinsiyetçi stereotipler de haberlerde sıklıkla kullanılmaktadır. Öyle ki "İslam", "Müslüman" veya "Ortadoğulu" kavramları salt bir dini, o dinin mensuplarını ya da coğrafi bir bölgeyi tanımlamasına rağmen, şiddet ve tehlikeye dair tahayyüllere davetiye çıkarmakta olan insanların ve mekanların coğrafi tahayyüllerini kurgulamakta,

temsil etmekte ve süreklilik sağlamaktadır (Culcasi ve Gökmen, 2012, s. 63). Mesela coğrafi açıdan medyada Orta Doğu'nun bilindik görsel argümanları kullanılarak, Filistin şallarıyla maskelenen erkeklerin bir prototip imgesi sunulmaktadır. Doğu'nun çekici, ayartıcı ve kurtarılabılır, ıslah olunabilir kadının aksine, Doğu erkeği düzeltilemez, asimile edilemez bir kimlik olarak temsil edilmektedir. Bu temsilde Doğulu erkek, Müslüman erkek ile eş anlamlı hale gelmektedir (Uluç, 2009, s. 360-361).

Doğulu erkeklerin basında temsiline benzeri ve hatta daha fazlası, İslam'da kadın konusu ele alınırken yapılmaktadır. Öyle ki olumsuz özelliklerle stereotipleştirilen kadınlar genellikle özgür olmayan, aile bağımlı/yönetimli, eğitimsiz ve geri kalmış olarak temsil edilmektedir. Müslüman kadın Avrupa basınında, örtünün altına sıkıştırılmış ya da gizlenmiş bir varlık olarak algılanmakta ve gösterilmektedir. Örtülü kadın ya da sadece "örtü", Avrupa basınındaki İslam'ın sunumunda iki şekilde gerçekleşmektedir. İlkinde ve genellikle Müslüman kadının ezilmişliğine vurgu yapılırken; ikincisinde ise Müslüman kadının ya da kadının üzerinden İslam'ın tehlikeli olduğu ve tehdit içerdiğine gönderme yapılmaktadır (Tosun, 2016, s. 263).

Avrupa basınında yerleşik algılardan birisi, Göle'nin de ifade ettiği gibi, Müslümanların yaşamlarını çevreleyen gelenek ve kuralları tanımlayan "şeriat" kavramıdır ki bu kavram sürekli kullanılmaktadır. Kavramın basitleştirilerek yani indirgemeci bir şekilde kullanıldığını ve siyasallaştırıldığını belirten Göle, hâlbuki şeriatın kaynaklarını, Kuran, hadis ve İslam hukukundan (fıkıh) aldığını ve bu bağlamda şeriatın, Müslümanların din, toplumsal ilişkiler, hukuk gibi alanlarda uymaları gereken kuralların toplamını ifade ettiğini (2015, s. 179) vurgulamaktadır. Fakat Avrupa basınında şeriat, sözde İslami terör örgütlerinin istediği yönetim şekli olup, bu yönetim şekline geçilinceye kadar cihad adı altında masum insanları öldürmeleriyle, yani terör eylemlerinin bir nedeni şeklinde kullanılmaktadır. Bu nedenle Avrupalıların belleklerine yer eden en yaygın algı, şeriatla birlikte Müslüman kimliğine yönelik "terörist" etiketidir. Kasıtlı ve bilinçli bir şekilde Batı'da gündemde tutulan "İslamcı teröristler", "kan içici köktenci Müslümanlar", "terör dini", "katil Muhammed" gibi sloganlar (Çetinkaya, 2010, s. 71), Avrupa basınında sürekli tekrarlanmaktadır. Böylelikle önyargılı Batılı medya haberlerinde, Müslüman dünyasında olumlu bir şey görmemekte, ne olduğuyula ilgili rasyonel veya kabul edilebilir açıklamalar yapmamaktadır (Gamal, 2007, s. 372).

Geisser, İslam'ın basında/medyada bu şekilde sunulmasındaki amacın, "tek bir düşünceyi hâkim kılmak" olmadığını, daha çok medyanın mücadele ve değerlerini tek bir saplantının hizmetinde araçsallaştırma eğilimi olduğunu ifade etmektedir (2010, s. 46). Bu bağlamda Batı basını, İslam hakkındaki haberleri yaparken, onu kamuoyunda artık kurumsal hale gelen konularla irtibatlandırarak ele almaktadır. Kurumsallaşan ve artık çağrışım alanları belirli olan konular arasında İslami terör (!), uyum, çatışma, fanatizm, işsizlik, terör, tehdit, dinler arası diyalog, şiddet, Ortadoğu, medeniyetler çatışması, Türkiye'nin AB üyeliği, cami inşası, Türkiye tartışması, kadınlara baskı gibi konular sayılabilir (Gökçe, 2010, s. 97). Bu gibi yerleşik konuların, genellikle haberlerde güncel konularla genellikle ilişkilendirilerek işlenmesi ve sunması bir strateji olarak değerlendirilebilir. Bu stratejileri Uluç; aşırılıkçıların görüntülerine yoğun bir şekilde yer verilmesi, araştırılan problemlere dair dar bir bakış açısının olması, genelde İslam'a ve İslami fundamentalizme ilişkin problemlerin çözümü için genel geçer çözümler önerilmesi, yanlış anlayışları engelleyebilecek ve olayları en iyi şekilde değerlendirebilecek "gerçek İslam uzmanlarının" bulunmaması (2009, s. 353) şeklinde sıralamaktadır. Fakat burada temel mesele, gerçek İslam uzmanlarının bulun(a)maması değil, Batı medyasının İslam uzmanlarını kendilerinden seçmesidir. Buna göre Müslümanlar hakkında görüşleri alınan, Afrika veya Asya doğumlu yerliler ya da Üçüncü Dünyalı Bilim insanları olan bu uzmanlar ya gayrimüslimdir ya da ismen Müslümandırlar (Ahmed, 1995, s. 56). Geisser bu uzmanlara "medyatik entelektüel" adını vermektedir. Geisser, medyatik entelektüellerin, gerçek Müslümanların yerine hayali olarak tekrar tekrar inşa edilen "İslami tehdit" ile ilgilendiklerini belirtmektedir. Bir başka deyişle, medyatik entelektüellerin anlattıkları İslam, Avrupa'da kendi halinde yaşayan Müslümanların İslam'ı değildir. On-

ların bu anlattıkları, Avrupa'nın geleceği ile ilgili kıyamet senaryoları yazarların bakış açısının bir ürünü olarak "hayali İslam"dır. Medyatik entelektüeller, esasında bir şey icat etmemiş, yalnızca 11 Eylül'den sonra güçlenen korkunun yeni uzmanlarının güvenlik eksenli söylemlerini yeniden üreterek, tekrar kullanıma hazır hale getirmişlerdir (2010, s. 49-63).

Fransız sosyolog Bruno Etienne (2003), bu İslam uzmanlarının da katkısıyla farklılıkları abartan, indirgemeci ve ayrımcı basmakalıp ifadelerle "medyatik Müslüman" tipi inşa edildiğini ve bu tipin sistematik olarak aynı duruş sergilediği görüşündedir. Etienne'ye göre, arkadan görüntülenmiş namaz kılan Müminler, tehdit sloganları ve çığlıklar atan sıkışık topluluklar, örtülü kadınlar, sakallı, ağzı açık gözleri fal taşı gibi açılmış, kendi dünyasından kopuk tipler olarak sunulmaktadır (Akt.: Geisser, 2010, s. 30). Burada Göle'nin Avrupa'da namazın görsel ve medyatik temsilinde bilhassa bütün Müslümanların aynı istikamete dönerek secde etmelerine odaklanılmasına yönelik çarpıcı tespitine değinmek yerinde olacaktır. Göle'ye göre (2015, s. 86) bu görüntü, aynı imanı paylaşan bir topluluğun, bir ümmetin, kolektif teslimiyeti olarak algılanırken; Batı bu görüntüyü seküler toplumlarına has bireysellikte bir tezatlık oluşturabilmek için özellikle vurgulamaktadır.

Avrupa medyasında/basınında oryantalizmin, Avrupa kimliğinin ve Avrupa merkezci bakış açısının etkilerini görmek mümkündür. Basında farklı kimliklerin Avrupa merkezci bir ekseninde temsil edilmesi, Avrupa'nın öteki ya da yabancı olanı nasıl gördüğü hakkında da bize ipucu vermektedir. Bu farklı kimliğin öznesi Müslümanlar olduğunda, Doğu'nun mistik ve fantastik öğeleriyle karışıklık içerisinde kadın, şiddet, terör, namaz kılan cemaat, sarıklı erkek gibi birçok argümanla harmanlanarak temsil edilmektedir. Avrupa basınının bu temsili, bir coğrafya olarak Doğu, bir din olarak İslam ve bu dinin mensupları olarak Müslümanlar hakkında okuyucuların/izleyicilerin ne tasavvur etmeleri gerektiğini dolaylı yoldan söylemektedir.

2. Çalışmanın Metodolojisi

Bu çalışmada amaç; İslam ve Müslümanlarla ilgili olay veya kararların, Batı Avrupa basınında nasıl temsil edildiğini, haberde İslamofobik söylemlerin nasıl inşa edildiğini, Müslümanların en çok yaşadığı Batı Avrupa ülkeleri olan Almanya, Fransa ve İngiltere basınında çıkan haberler üzerinden karşılaştırmalı bir analizle ortaya koymaktır.

Bu çalışmanın evrenini Batı Avrupa basını oluşturmaktadır. Fakat burada birtakım sınırlandırmalara gidilerek bütün bir kıta Avrupası'nın basınına incelemek yerine, Batı Avrupa'da Müslüman nüfusun en fazla olduğu üç ülke olan Fransa, Almanya ve İngiltere basını örneklem olarak seçilmiştir.¹ İlgili ülkelerde günlük yayın yapan ulusal gazetelerden en yüksek tiraja sahip "muhafazakâr/sağ" ile "sol" görüşten ikişer gazete seçilerek örnekleme dahil edilmiştir. Bu örneklem seçimi, hem aynı ülkede yayın yapan iki farklı görüşe sahip gazetenin aynı olayı nasıl haberleştirdiğini kendi içerisinde karşılaştırmalı olarak ortaya koyabilmeye hem de yine aynı olayın diğer ülkelerdeki sağ ve sol görüşlü gazetelerdeki kullanılan söylemlerle ülkeler bazında kıyaslayabilmeye imkân sağlayacaktır.

Fransa basınından muhafazakâr/sağ görüşü temsilen *Le Figaro* ile sol görüşü temsilen *Le Monde* gazeteleri, Almanya basınından sağ/muhafazakâr görüşe sahip *Frankfurter Allgemeine Zeitung* ile sol görüşü temsilen *Süddeutsche Zeitung* gazeteleri, İngiltere basınından ise muhafazakâr/sağ görüşe sahip *Daily Mail* ile sol fraksiyona sahip *The Guardian* gazeteleri seçilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen haberler İslam ve Müslümanlarla ilgili olup, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Yukarıda bahsedilen İslamofobiyi besleyen nedenlerden; oryantalizm, teolojik, kültürel, ekonomik, politik ve terör nedenlerine karşılık geldiği düşünülen haber örnekleri üzerinden bir analiz yapılmıştır.

Buna göre oryantalizm ile ilgili 19 Mart 2015 tarihinde Afganistan'da sokak ortasında işkenceyle öldürülen Ferhunde, haber konusu olarak seçilmiş, 19-26 Mart

2015 tarihleri arasında çıkan haberler incelenmiştir. *Teolojik* nedenle ilgili olarak, 15 Mart 2019 tarihinde Brenton Tarrant'ın Yeni Zelanda'nın Christchurch kentinde Cuma namazı sırasında iki camiye saldırı düzenlemesi sonucu 50 kişinin hayatını kaybetmesi haber konusu olarak seçilmiş ve 15-22 Mart 2019 tarihleri arasında çıkan haberler incelenmiştir. *Kültürel* nedenlerle ilgili olarak Almanya'daki PEGİDA hareketi seçilmiştir. Fakat 2014'te kurulan ve kurulduğu ilk dönemlerde sık sık eylem yapan grubun en yüksek sayıya ulaştığı dönem, yani Charlie Hebdo saldırısı sonrası süreç ele alınmıştır. En kalabalık eylemlerini 12 Ocak'ta yaptıkları için 12-19 Ocak 2015 tarihleri arasındaki haberler incelenmiştir. *Ekonomik* nedenle ilgili 14 Mart 2017 tarihinde Avrupa Adalet Divanının, Avrupa'da işverenlerin çalışanlarına başörtüsü yasağı getirebileceği yönünde aldığı karar haber konusu olarak seçilmiştir. Bu bağlamda 14-21 Mart 2017 tarihleri arasında çıkan haberler analiz edilmiştir. *Politik* nedenle ilgili olarak, ABD'nin Tel Aviv Konsoloslüğünü 14 Mayıs 2018 tarihinde Kudüs'e taşıması seçilmiştir. Hatırlanacağı üzere bu olay sadece politik bir hamle olarak kalmamış, İsrail'in bu kararı protesto eden Filistinlilere ateş açması sonucu onlarca kişi yaşamını yitirmişti. Bu konuyla ilgili 14-21 Mayıs 2018 tarihleri arasında çıkan haberler incelenmiştir. *Terör* olayı ile ilgili Cezayir'in Ayn Emnas bölgesinde bulunan bir doğalgaz tesisine 16-19 Ocak 2013 tarihinde El Kaide'nin saldırı yapıp çalışanları dört gün süreyle rehin aldığı olay seçilmiştir. Bu bağlamda 16-23 Ocak 2013 tarihli haberler analiz edilmiştir.

Bu çalışmada da haber metinlerindeki ideolojik yapının ortaya konabilmesi açısından van Dijk'in haber metinleri için geliştirdiği eleştirel söylem analizi kullanılarak, Avrupa basınında Müslümanların nasıl temsil edildiği, Müslümanlar için Avrupa medyasının Avrupa merkezci bakış ekseninde nasıl bir söylem ürettiği ortaya konmaya çalışılmıştır.

1. Bulgular

Bu çalışmanın uygulamasını daha sistematik bir hale getirmek için, kuramsal kısımda ele alınan 'İslamofobiyi besleyen nedenler'den *oryantalizm*, *teolojik*, *kültürel*, *ekonomik*, *politik* ve *terör* etmenlerinden yararlanılmıştır. Böylece haber analizleri için bu nedenlere karşılık gelebilecek olaylar amaçlı örneklem yoluyla seçilmiş ve üç ülkeden toplamda altı gazetede konuyla ilgili yer alan haberler incelenmiştir. Tüm konularla ilgili toplamda 1008 haber incelenmiş ve bunlardan 103 tanesi analiz edilmeye uygun görülmüştür. Ancak burada haberlerin analizlerine yer verilemediğinden, bu analizlerden çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Ne var ki her bir gazetenin örnek olaylara bakış açısı farklılık gösterdiğinden genel bir değerlendirme yapmak mümkün olmamış ve böylece her bir haber konusu kendi içerisinde ayrıca değerlendirilmiştir.

Batı Avrupa Basınına Oryantalist Bakışı: Ferhunde Olayı

Çalışmada ilk olarak, Doğulu Müslüman bir kadın olan Ferhunde'nin, 19 Mart 2015'te Afganistan - Kabil'de muska yazan bir mollayla tartışması üzerine molların, Kuran'ı yaktığına dair iftira atması üzerine büyük bir kalabalık tarafından Ferhunde'nin sokak ortasında öldürülmesinin Avrupa basınında nasıl haberleştirildiği, kendisine ne derece yer edin(ebil)diği ve nasıl temsil edildiği yayınlanan haberler üzerinden *oryantalizm* bağlamında incelenmiştir. Örnekleme dahil edilen 6 gazeteden olayla ilgili toplamda yalnızca 14 haber yayınlanmış, biri video haber olduğu için 13 haber analiz edilmiştir. Öyle ki Almanya'da sağı temsil eden *Frankfurter Allgemeine* gazetesinde olaya hiçbir şekilde yer verilmemiş, Ferhunde, gazetede olumsuz bile olsa temsil hakkına sahip olmayan bir "öteki" olarak konumlandırılmıştır. Olay, gazetelerde genel olarak 3-4 gün sonra haber olmuştur. Haberlerde, üretilmek istenen söylem resmi olmayan kaynak kişilerin, özellikle sürekli Afgan polisini suçlayan, Afganistan'da kadınların geleceği hakkında endişe duyan self oryantalist bakış açısı üzerinden kurgulanmış ve olay İslam ve Müslümanlıkla ilişkilendirilen bir anlatı çerçevesinde sunulmuştur. Ferhunde olayı ile ilgili olarak Batılı kurum ve kuruluşlardan herhangi bir kınama gelmemiş, yalnızca New York merkezli İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch-HRW) "*Kabil sokaklarında korumasız bir kadının gaddarca öldürülmesi*" başlıklı oryantalist bakış açısı ekseninde bir bildiri yayınlamıştır. Rapora İngiliz *The*

Guardian gazetesi dışında yer veren olmamış; fakat bu rapora da Ferhunde'yle ilgili bir haberde kısaca yer verilmiştir. Haberlerden ortaya çıkan, Batı'nın oryantalist bakış açısının, günümüzde medya haberlerinde de kendini hissettirdiğidir. Doğulu Müslüman kadın, "öteki" olarak ya acınası bir halde temsil edilmiş ya da bir hiç olarak görüldüğünden acınacak bir halde bile temsil edilmemiştir. Halbuki böyle bir olayda mağdur Batılı bir kadın olsaydı gerek medyanın gerek Batılı kurum ve kuruluşların olaya bakışının ve tepkisinin çok farklı olacağı söylenebilir. Eleştirel söylem analizinde bir kavram, olay veya olgudan az bahsedilmesi ya da hiç ifade edilmemesi iki anlama gelmektedir. İlki söz konusu kavram, olay veya olgunun işaret ettiği gerçekliğin farkında olunmaması -ki bu Batı medyası açısından pek mümkün görünmemektedir- diğeri, bu kavram/olayın özellikle yok sayılması anlamına gelmektedir ki her iki anlamda da var olan gerçek, dışarıda bırakılmaktadır.

Teolojik Temelli Müslüman Katliamı: Yeni Zelanda Saldırıları

İslamofobiyi besleyen en temel etmenlerden birisi olan *teolojik* nedenlere karşılık gelebilecek bir olay olarak, 15 Mart 2019 tarihinde Yeni Zelanda'nın Christchurch kentinde Cuma namazı vakti 51 kişinin ölümüne neden olan cami saldırıları seçilmiştir. 6 gazeteden toplamda 447 haber yayınlanmış, bunların içerisinden 22 haber seçilerek analiz edilmiştir. Çıkan sonuçlara göre; saldırganın amacı öncelikli olarak teolojik nedenlere dayanmasına rağmen, altı gazetenin beş tanesinde saldırganın "terörist" ve olayın "terör saldırısı" olmadığına dönük bir söylem inşa edilerek, olay ırkçılık, aşırı sağ görüşleri bağlamında ele alınarak meşrulaştırılmıştır. Seçilen gazeteler arasından yalnızca *Le Monde* gazetesi, temelleri eksik olmakla birlikte olayı İslamofobik olarak değerlendirmiş, saldırı için "terör saldırısı" ifadesini kullanmıştır. Yeni Zelanda devletinin en yetkili ismi olan Başbakan Jacinda Ardern tarafından olay "terör" olarak nitelendirilmesine rağmen, resmi kaynağın aktarımı bile görmezden gelindiği ya da önemsiz bir detay olarak sunulduğu görülmektedir. Fakat Fransa solu *Le Monde* ve Almanya solu *Süddeutsche Zeitung* hariç diğer gazeteler söylemlerinde, fail için "terörist", olay için "terör saldırısı" ifadelerinden özellikle kaçınmış, saldırganın Batılı beyaz bir Hristiyan olması nedeniyle "terörle" ilişkilendirilmesi açıkça reddedilmiştir. Müslümanların doğrudan öznesi olduğu saldırılarla ilgili haberlerde daima "İslamcı terörist" gibi ifadeler kullanılırken, "Hristiyan terörist" şeklinde bir ifadeye yer verilmediği gibi, bu olayda saldırganın Hristiyanlığına dair en ufak bir ima yapılmamıştır. İngiliz solu *The Guardian* ve diğer sağ görüşlü gazeteler ise saldırganı, "aşırı sağcı" ve "faşist" olarak tanımlamış hatta bazı haberde "saldırgan olduğu iddia edilen" ifadesi kullanılarak saldırganın Tarrant olduğuna dair bir meşruiyet şüphesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca *Le Figaro*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Daily Mail* ve *The Guardian* gazeteleri haberlerinde, "ırkçı", "faşist", "aşırı sağcı" ifadelerini "terörist" söylemine tercih etmiş, mesela *Daily Mail*, saldırganın aile bireyleriyle konuşup onun "psikolojik rahatsızlıkları" olduğu yönünde bir anlatıyı haber söylemlerinde oluşturarak, saldırganın ve saldırının çok açık olan İslam karşıtı boyutunu, basit bir tabirle, "delilik" düzeyine indirgemıştır. Böyle bir indirgeme Müslümanlara hiçbir şekilde yapılmamakta, Batılı ile benzer bir saldırı yapan Müslüman'a her zaman akıl sağlığı yerinde muamelesinde bulunmaktadır. Ayrıca saldırganın tarihsel bir anlatı üzerinden organize ederek yapmış olduğu saldırısına yüklediği tarihsel İslam düşmanlığı, incelenen gazetelerin birçoğunda görmezden gelinmiş ve haber söylemlerinde bu doğrultuda bağlam bilgisinin kasıtlı bir şekilde gizlendiği görülmüştür.

Kültürel Karşıtlığın Bir Göstergesi Olarak PEGİDA Eylemleri

İslam'ın Batı değerleriyle uyuşmadığına dair bakış açısı, Avrupa kamusal alanında görünürlüğü yüksek olan camii, başörtüsü, ezan gibi dini göstergeler üzerinden sıkça tartışılmakta, İslam dininin bu sembolleri Avrupa'da özellikle sağ görüşlü bazı kesimleri rahatsız etmektedir. Bu bağlamda örgütlenen bu topluluklardan birisi de Pegida hareketinin eylemleri olup *kültürel* nedenlere

karşılık olarak ele alınmıştır. Temelde Müslümanlara karşı kültürel bir antipatinin sonucu olan Pegida'nın eylemlerinin en yoğun olduğu dönem olan 12 Ocak 2015 tarihi ve haftası seçilmiştir. Bu süreçte konuyla ilgili olarak, 6 gazetede toplamda 86 haber yayınlanmış (bu sayıya Pegida karşıtı gösteriler de dahil), bunlardan 19 tanesi seçilerek analiz edilmiştir. Seçilen gazeteler, Pegida hakkında çok farklı görüşler çerçevesinde söylem üretmişlerdir. Şöyle ki, Almanya solu *Süddeutsche Zeitung* gazetesi, Pegida'yı İslamofobik bir protesto hareketi olarak tanımlarken, söylemleri çok net olmamakla birlikte İngiliz solu *The Guardian*² da Pegida karşıtı söylemler üretmiştir. Bir yandan Pegida karşıtı söylem üreten Fransa sağ *Le Figaro*, Pegida-İspanya'yı faşizmle ilişkilendirirken, bir yandan Almanların İslam karşıtlığını, Almanya'da yapılan ve halkın %57'sinin Müslümanlardan rahatsız olduğuna dair bir araştırmanın sonuçlarıyla çerçevelemiştir. Gazetenin bu çelişkili bakış açısı hem Avrupa'da yükselen ırkçılıktan hem de genel olarak Müslümanların Avrupa'daki varlığından rahatsız olduğunu göstermektedir. Avrupa merkezci bir bağlamda Pegida için olumlu söylemler üreten gazetelerden *Le Monde*, Merkel'in Müslümanlar için sarf ettiği olumlu ifadelerle yer vermezken, *Frankfurter Allgemeine* gazetesi haberlerinde, göstericilerin açıklamalarının yanı sıra Alman bir siyaset bilimcinin Pegida'yı olumlayan röportajına yer vermiş ve böylece Alman toplumunun böyle bir harekete ihtiyacı varmış, Pegida bunu karşılamış gibi söylemsel bir çerçeve inşa ederek toplumsal yapıda kutuplaşmayı ve çatışmayı meşrulaştırmıştır. *Daily Mail* gazetesinde ise bu eylemler haklılaştırılmaya çalışılmış, yukarıda bahsedilen Almanya'daki araştırmanın sonuçları kullanılarak, bu araştırmanın Charlie Hebdo saldırısından önce yapıldığı, yani bu oranın saldırı sonrası çok daha artmış olabileceğine dair bir düşünce oluşturulmaya çalışılmıştır. Pegida'nın ırkçı ve İslamofobik tavrı göz önüne alındığında, genel olarak Avrupa basınındaki sağ görüşlü gazetelerin bu yaklaşımı olumlayan söylemler kullandığı, haberlerinde vermek istedikleri mesaj ekseninde kaynak kullandıkları dikkat çekmektedir. Haber söylemlerinde Pegida'nın eylemlerinin İslam karşıtı yönleri ve İslamofobik boyutu ele alınmaktan kaçınılmış, bu doğrultuda yanlı bir haber söylemi üzerinden eylemlerin olumlanmaya çalışıldığı görülmüştür.

Ekonomik Temelli Bir Karar: Avrupa Adalet Divanı'nın (AAD) Başörtüsü Yasağı

Avrupa'da sayıları hızla artan Müslümanların, iş ve sosyal yaşamda aktif olmaları birtakım sorunları beraberinde getirmektedir. Özellikle başörtüsü gibi dini sembollerin kullanımı laiklik ve insan hakları anlayışı ikileminde bir sorun haline getirilmiştir. Ekonomik temellere dayanan ve işverenlerin başörtülü çalışanlarına başörtüsü yasağı uygulayabileceği yönünde 14 Mart 2017 tarihinde karar alan Avrupa Adalet Divanı (AAD)'nın bu görüşünün Avrupa basınına nasıl yansıdığına bakıldığında, konuyla ilgili 6 gazetede yalnızca 14 haber yayınlanmış, bunlardan 10 tanesi analiz edilmiştir. Avrupa Adalet Divanı'nın bu kararı *Le Figaro* gazetesinde olumlu bir söylemsel çerçeve ile aktarılmış, hatta 15 Mart'ta Paris Üniversitesi'nden Prof. Jean-Luis Harovel'in kararın yeterli olmadığı yönünde görüş bildirdiğine dair bir röportaj yayınlanmış ve haber söylemi bu kaynak tercihi ile desteklenmiştir. *Le Monde* gazetesinde de haber yayınlanmamasına rağmen, 20 kadar makale ve röportajla olay tartışılmış, gazetenin genel bakışının AAD'nin başörtüsü kararını desteklediği yönde olduğu görülmüştür. Fransa basını kararın doğruluğunu adeta "laiklik" ekseninde kutsamıştır ki ülkenin laik/seküler düşünce yapısı göz önüne alındığında bu tarafgirlik daha anlamlı bir hale gelmektedir. Alman basınında da kararı olumlu karşılayan söylemler üretilmiş, *Frankfurter Allgemeine* gazetesi bunu çok açıkça belli etmezken, sol görüşlü *Süddeutsche Zeitung* gazetesi ise kararı açıkça destekleyerek yorumsamacı ifadeler kullanmıştır. Haber söyleminde evrensel insan hakları, inanç hürriyeti gibi önemli başlıklar ısrarla görmezden gelinmiştir. İngiliz gazetelerinden *Daily Mail* haberlerinde, karara karşı çıkan kaynakların söylemleriyle kararın yanlış olduğuna dair bir anlatı yapısı oluşturmuştur. *The Guardian* gazetesi ise konuyla ilgili hiçbir haber yayınlamamasına rağmen, konuyu makaleyle ele almış ve karara karşı olduğunu bu şekilde aktarmıştır.

Politik Bir Karar: ABD'nin Kudüs Büyükelçiliği'nin Açılışı

Müslümanlar için kutsal sayılan Kudüs'ün Amerika Birleşik Devletleri tarafından İsrail'in başkenti olarak tanınması ve konsolosluk binasını Kudüs'e taşıması, sonuçları

Müslümanları da etkileyen *politik* bir karardır. Açılışın ve onun beraberinde getirdiği protesto gösterilerinde öldürölen Filistinlilerin, Avrupa basınında nasıl temsil edildiğine bakıldığında, konuyla ilgili 6 gazeteden toplamda 259 haber yayınlanmıştır. Bunlardan 21 tanesi analiz edilmiştir. Fransa'dan *Le Figaro* gazetesi haberlerinde, Filistinliler lehinde bir söylem üretirken, orantısız güç kullanmakla eleştirdiği İsrail'i olumsuz bir biçimde konumlandırmıştır. *Le Monde* gazetesi ise İsrail yanlısı bir söylem kullanmış, daha çok edilgen cümle yapılarının tercih edildiği haberlerinde İsrail'in saldırılarını meşrulaştırmıştır. Filistinlilerin İsrail askerleri tarafından öldüröldüğüne dair gerçeği gizlemek adına, pasif ya da edilgen cümle yapıları kullanılmıştır. Almanya basınından *Frankfurter Allgemeine* gazetesinde Filistinliler, Hamas ile ilişkilendirilerek terörist olarak kodlanmış, *Süddeutsche Zeitung* gazetesinde ise İsrail'in kendisini savunmak zorunda olduğuna dönük İsrail'i kutsayan bir söylem haberlerin merkezine yerleştirilmiştir. Öldürölen Filistinliler ise haber söyleminde görmezden gelinmiş ya da pasif cümle yapıları ile aktarılmıştır. Bu bağlamda ölümlerin faili olan İsrail devleti, haber söyleminde gizlenmek istenmiştir. *Daily Mail* gazetesinde de benzer bir şekilde İsrail için olumsuz anlatı yapılarının kullanılmadığı ve ABD'nin açıklamalarının meşrulaştırıldığı görölmüştür. Gazete, *Süddeutsche Zeitung* gazetesinde olduğu gibi haberlerinde İsrail'i, Hamas terör örgütünün saldırılarına maruz kaldığı için kendisini savunmak zorunda olduğuna dair dramatize edici anlatı yapıları kullanmıştır. *The Guardian* ise Filistinlilerin lehine haberler yapmış ancak Hamas'a karşı söylemler üretmiştir.

İslam'a Bulaşan Terör: Cezayir'de Rehine Krizi

Batı'nın İslam karşıtlığında kullandığı en önde gelen argümanlardan biri şüphesiz terördür. İslam adı altında masum insanları katleden terör örgütleri, İslam'a en büyük zararı vermektedir. Özellikle Batılıları hedef alan bu örgütlerin saldırıları, doğrudan terör olarak nitelendirilmekte ve İslam'la ilişkilendirilmektedir. Bu çalışmada da El Kaide kökenli terör örgütünün 16 Ocak 2013 tarihinde Cezayir'de Batılılara ait olan gaz istasyonunda gerçekleştirdikleri, sonu pek çok kişinin ölümine yol ačan ve dört gün süren rehine operasyonu seçilmiş, bu olayla ilgili Avrupa medyasında çıkan haberler incelenmiştir. 6 gazeteden olayla ilgili toplamda 188 haber yayınlanmış, bunlardan 18 tanesi analiz edilmiştir. Hatırlanacağı üzere Yeni Zelanda saldırısında, saldırının öznesi için çođu gazete terörist ifadesinden kaçınmış ve olay teolojik eksenli olmasına rağmen saldırganın Hristiyanlığı hiç dile getirilmemişti. Fakat bu olayda da benzer bir şekilde masum insanlar katledilmesine rağmen, Yeni Zelanda saldırısının tam aksine, terör örgütünün üyeleri için bütün gazetelerde "İslamcı" oldukları özellikle vurgulanmış, *Le Figaro* ve *Süddeutsche Zeitung* gazetelerinde "İslamcı terörist" ifadeleri sıklıkla kullanılmıştır. *Le Figaro*'nun rehinelere iyi davranıldığıyla ilgili haberinde örgüt üyelerine "İslamcı terörist" söyleminin yerine "El Kaide'ye bağlı grup" ifadesini kullandığı dikkat çekmiştir. Haberde, genel bir ifade olan ve tüm Müslümanları zan altında bırakan "İslamcı teröristler" in insani davrandıkları meşrulaştırılmak yerine bunu daha lokal bir düzeyde "El Kaide" üzerinden meşrulaştırmak tercih edilmiştir. Haberlerin genelinde "İslamcı terör/ist" söyleminin yerine her Müslümanı potansiyel bir suçlu, bir terörist olarak gösteren "İslamcılar", "Radikal İslamcılar", "İslamcı grup" gibi ifadelerin kullanıldığı dikkat çekmiştir. Ne var ki çalışmada analiz edilen diğer haberlerde gazeteler farklı konular için farklı söylemler üretmesine rağmen bu 6 gazete, yalnızca konu El-Kaide'nin yaptığı bir saldırı olduğunda aynı tanımlamayı kullanmıştır: "İslamcı terör/ist". Batı medyasında Müslümanların, İslam'ın temel mantalitesine aykırı olan "terör" ile ilişkilendirilmesi, Hristiyanlar açısından İslamofobik olmak için neredeyse yeterli bir neden haline gelmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada sonuç olarak, Avrupa basınından örnekleme dahil edilen bu gazetelerden elde edilen bulgulara göre, İslam ve Müslümanlarla ilgili olay veya kararların gazetelerin yayın politikalarına göre farklılaşan haber söylemleri üretmeleri dikkat çekmiştir. Eğer Müslümanlar, herhangi bir olay veya kararın öznesi durumundaysa ya doğrudan negatif olarak temsil edilmekte ya da olumsuz argümanlarla ilişkilendirilerek dolaylı olarak negatif bir şekilde temsil edilmektedir. Fakat Müslümanlar bir olayın parçası, yani edilgen bir konumda ise genelde ya kurbanlaştırılarak dramatik bir söylem üretilmekte ya da minimize edilmekte veya yok sayılmaktadır. Bu bağlamda aynı olayı, farklı açılardan ele alıp kurgulayan her bir gazete, haber söyleminin oluşumunda ideolojik farklılığını ön planda tutmuştur. Esasında var olan bir gerçekliğin belli bir üretim aşamasından geçirilerek haber metinlerinde yeniden üretilme sürecinde, gazetelerin yayın politikaları kadar toplumsal konjonktürü belirleyen egemen ideolojinin de etkisinin olduğu yapılan bu haber analizlerinden anlaşılmıştır. Halbuki diğer dinlere yönelik, sistematik olarak kullanılan İslamofobi benzeri bir söylem bulunmamaktadır. Müslümanlar bununla mücadele etmede çok yetersiz kalırken, İslamofobi benzeri ayrılıkçı bir düşünce olan Anti-Semitizm'e maruz kalan Yahudilere yönelik söylemlerde Yahudi lobisi bununla mücadele edecek bir güce sahiptir. Örneğin 25 Nisan 2019 tarihinde *The New York Times* gazetesinde İsrail karşıtı bir karikatür yayınlanması, gazetenin yayın politikasını değiştirmesine neden olmuş, gelen tepkiler üzerine gazete, yirmi yıllık karikatüristi Patrick Chappate'nin işine son vererek gazetenin bundan sonra siyasi karikatür yayınlamama kararı aldığı duyurulmuştur.

Bu çalışma Batı Avrupa basınındaki İslamofobi söylemini esas almış ve haberlerde kullanılan ötekileştirici, ayrıştırıcı dil analiz edilmiştir. Ne var ki İslamofobi söylemi ve hatta eylemi yalnızca medya/basın alanında değil, hayatın pek çok alanında kendini göstermekte, bu durum Müslümanlar açısından büyük sorun teşkil etmektedir. Bunların en başında politik mecradaki İslam karşıtlığının geldiği söylenebilir. Öyle ki özellikle son dönemlerde Avrupa'da yükselişe geçen aşırı sağ siyasi partiler, seçim kampanyalarında Müslüman karşıtlığını propaganda aracı olarak kullanmakta ve İslam karşıtı kampanyalar yürütmektedirler. Tabii bu propaganda Avrupa halkı tarafından da içselleştirilmekte ve ortaya birtakım İslam karşıtı eylemler çıkmaktadır. Bunlara örnek olarak 2019 yılının Ramazan ayının son günlerinde Danimarka'da aşırı sağcıların, iftar yapan Müslümanların önünde Kuran yakmaları ya da yine aynı dönemlerde "Norveç'in İslamlaşmasını Durdurun (Stop Islamisation of Norway-SION)" hareketinin Norveç'te İslam'ın yasaklanmasını istedikleri gösteride Kuran'ı yere fırlatmaları gösterilebilir. Bu tarz eylemler hiç bitmeyecek olsa da bir başka önemli temel bir meselenin de bu sorunların "İslamofobik hareket" olarak değil, "aşırı sağcı bir tepki" olarak nitelendirilmesidir. Böyle bir ayrımın yapılmaması, Müslümanlara veya İslam'a yönelik herhangi bir olay veya saldırı için kolay kolay olayın İslamofobik olduğuna dair bir tanımlama yapılmamasını beraberinde getirmektedir. Fakat 2015 yılında ABD'de üç Müslüman gencin evlerinde öldürülmesinden 4 yıl sonra Durham bölge savcısı tarafından olayın geç de olsa İslamofobik çerçevede değerlendirilmesi gibi bazı istisnai durumların ortaya çıktığı belirtilmelidir.

Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, girişte de bahsedildiği üzere İslam karşıtlığının Batı Avrupa ülkelerine farklı bir seyir izlediği, Doğu Avrupa ülkeleri ile Batı Avrupa'nın haber söylemleri üzerinden karşılaştırılabilir. Böyle bir çalışma, hem tarihsel süreçte Müslümanlarla birlikte yaşamayı hem de komünizmi tecrübe etmiş Doğu Avrupa'nın medya söylemiyle, topraklarına işçi, göçmen olarak gelen ve zamanla kalıcı hale gelen Müslümanlara yönelik Batı Avrupa'nın medya söylemleri arasında ne gibi anlamsal farklılıklar olduğunu ortaya koyacaktır. Ayrıca haberlerin yalnızca üretim aşaması değil, Avrupa basınında üretilen İslamofobinin, okuyucu/izleyici tarafından nasıl alımlandığının araştırılması, Batı medyasında İslamofobinin üretildiği kadar tüketilip tüketilmediği noktasında da önemli veriler sağlayacaktır.

İleriki çalışmalar için bir başka öneri de Batı'nın diğer bir yakası olan Müslümanları sosyo-ekonomik açıdan tartışan ABD medyasına yönelik benzer bir çalışmanın yapılabilmesidir. Fakat Müslümanların yalnızca sosyo-ekonomik temelli değerlendirilmeleri, çalışmanın teorisi için yeterli değildir. Çünkü ekonomik temelli olan ve sistematik olarak işleyen İslamofobi endüstrisinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Son Notlar

¹ PEW Araştırma Şirketi'nin yayınladığı raporda 2010'da 19,5 milyon, 2017 itibarıyla 25,8 milyon Müslümanın yaşadığı Avrupa'da, en fazla Müslüman nüfusa sahip ülkeler sırasıyla Fransa, Almanya ve İngiltere olup Fransa'da 5.720.000, Almanya'da 4.950.000 ve İngiltere'de 4.130.000 Müslüman nüfus bulunmaktadır.

² *The Guardian* gazetesindeki Pegida haberlerinde açıkça karşıt bir söylem kullanılmamakla birlikte, makalelerde Pegida'ya yönelik ciddi eleştirilerin olduğu görülmektedir. Örneğin bunun için Timothy Garton Ash tarafından yazılan "Almanya'nın İslam karşıtı hareketi Pegida öldürmemiz gereken bir vampir" başlıklı makalesine bakılabilir. (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/jan/18/germany-xenophobic-anti-islamic-pegida-france>)

Kaynakça

- Ahmed, A. (1994). Medya Moğolları Bağdat kapısında. *Umran Dergisi*, Mart-Nisan, 13-16.
- Ahmed, A. (1995). *Postmodernizm ve İslam*. (Çeviren: O. Deniztekin) İstanbul: Cep Kitapları.
- Aktay, Y. (2006). Her karşılaşmanın iki yanı vardır. *Marife: Bilimsel Birikim*, 6(3), 427-436.
- Ali, M., Mohideen, H., ve Mohideen, S. (2008). The language of Islamophobia in internet articles. *Intellectual Discourse*, 16(1), 73-87.
- Alver, F. (2003). *Basında yabancı tasarımı ve yabancı düşmanlığı*. İstanbul: Der Yayınları.
- Aydın, F. (2011). *Batı İslam algısının arkeolojisi*. Ankara: Eskiye Yayınları.
- Aydın, M. Z. ve Yardım, M. (2008). Belçika'da İslamofobi ve Müslümanlara yönelik ayrımcılık. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(1), 7-32.
- Bauman, Z. (2013). *Postmodernizm ve hoşnutsuzlukları*. (Çeviren: İ. Türkmen), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bennet, W. L. (2000). *Politik illüzyon ve medya*. (Çeviren: S. Say). İstanbul: Nehir Yayınları.
- Bulut, Y. (2002). *Oryantalizmin eleştirel kısa tarihi*. İstanbul: Yöneliş Yayınları.
- Cesari, J. (2015). Batı'da İslamofobi: Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri arasında bir mukayese. (Editörler: J. Esposito ve İ. Kalın). *İslamofobi: 21. Yüzyılda Çoğulculuk Sorunu*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Chaudhry, A. A. (2016). How do the media fuel Islamophobia?. *Media Development*, Issue 2, 6-10.
- Creutz-Kämppe, K. (2008). The othering of Islam in a European context. *Nordicom Review*, 29(2), 295-308.
- Cuayyıt, H. (1995). *Avrupa ve İslam*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Culcası, K. ve Gökmen, M. (2012). Tehlikenin çehresi: Amerikan medyasının Arap, Müslüman ve Ortadoğulu temsillerinde sakal. (Editörler: N. Anaz ve M. Özkan). *Batı Medyasının Ortadoğu Tasavvuru*. İstanbul: İlke Yayınları, 57-82.
- Çelenk, S. (2010). Ayrımcılık ve medya. (Editörler: B. Çaplı ve H. Tuncel). *Televizyon Haberciliğinde Etik Sorunlar*. Ankara: Fersa Yayıncılık, 211-228.

- Çetinkaya, B. A. (2010). Batı'da Hz. Muhammed üzerinden İslamofobinin yansımaları-İslamofobinin felsefi kökenleri. İslamofobi: Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyumu, 30 Nisan-1 Mayıs 2010 Sivas, Ankara: Ankamat Matbaacılık, 39-74.
- Dağ, A. (2016). İslamofobia: Hegemonya'yı derinleştirme ve bir hegemonya projesi olarak Euro-İslam. 1. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Müslümanlar Kongresi Bildiriler Kitabı, Konya, 35-47.
- Derrida, J. ve Şerif, M. (2016). İslam ve Batı üzerine bir konuşma. (Çeviren: S. Kavuncu). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Dursun, Ç. (2007). Hak haberciliğinin doğası ve olanağı. (Derleyen: S. Alankuş). İnsan Hakları Haberciliği. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Ergül, E. (2015). İslamofobi olgusu bağlamında terörle mücadele dili ve politikaları. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD)*, 6(22), 299-335.
- Esposito, J. (2002). *İslam tehdidi efsanesi*. (Çeviren: Ö. Baldık, A. Köse ve T. Küçükcan). İstanbul: Ufuk Kitapları.
- Gamal M. M. M. (2007). Correcting the image of Islam and Muslims in the West: Challenges and opportunities for Islamic universities and organizations. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 27(3), 371-386.
- Geisser, V. (2010). *İslamofobi*. İstanbul: Ufuk Kitaplar.
- Gökçe, O. (2010). Avrupa medyasının ve kamuoyunun İslam algısı, İslamofobi: Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyumu, 30 Nisan-1 Mayıs 2010 Sivas, Ankamat Matbaacılık: Ankara, 95-112.
- Gökçe, O. ve Gökçe, G. (2015). *İslam ve Avrupa: 21. Yüzyıl Avrupa'sında İslam Algısı*. Çizgi Kitabevi: Konya.
- Göle, N. (2015). *Gündelik yaşamda Avrupalı Müslümanlar*, (Çeviren: Z. Cunillera). Metis Yayınları: İstanbul.
- Kalın, İ. (2008). *İslam ve batı*. İsam Yayınları: İstanbul.
- Kalın, İ. (2016). *Ben, öteki ve ötesi*. İnsan Yayınları: İstanbul.
- Kearney, R. (2012). *Yabancılar, Tanrılar ve canavarlar ötekiliği yorumlamak*, (Çeviren: B. Özkul). Metis Yayınları: İstanbul.
- Kepenek, B. (2016). Güncel raporlar ışığında Avrupa'da İslam düşmanlığı. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 68-73.
- Keyman, F. (1999). Farklılığa direnmek: Uluslararası ilişkiler kuramında 'öteki' sorunu. *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark*, (Derleyenler: F. Keyman, M. Mutman, M. Yeğenoğlu). İletişim Yayınları: İstanbul.
- Kirman, M. A. (2010). İslamofobinin kökenleri: Batılı mı Doğulu mu? *İslami Araştırmalar Dergisi*, 21(1), 21-39.
- Korkut, Ş. (2008). Batı düşüncesinde İslam ve Hz. Muhammed (s.a.s.) imajı, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 34(1), 5-54.
- Küçükcan, T. (2014). *Avrupa, Müslümanlar ve İslamofobi*. http://insamer.com/tr/avrupa-muslimanlar-veislamofobi_102.htm, Erişim, 9.11. 2017.
- Lewis, B. (2014). *Çatışan kültürler keşifler çağında Hristiyanlar, Müslümanlar, Yahudiler*. (Çeviren: N. Elhüseyni). Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul.
- Moreno, L. (2010). Fearing the future: Islamophobia in central Europe. *The New Presence*, (4), 73-80.
- Said, E. (2000). *Haberler ağında İslam*. Babil Yayınları: İstanbul.

- Samur, H. (2016). Avrupa'daki İslamofobinin 'Avrupalı' sebepleri. *Mukaddime*, 7(2), 295-319.
- Selçuk, S. S. (2011). *Küresel dönüşümün kimlik boyutu: "Öteki"nin inşası*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Süphandağı, İ. (2004). *Batı ve İslam arasında oryantalizm*. Gelenek Yayınları: İstanbul.
- Şimşek E., Özer, Ö. ve Şimşek, A. (2012). Haber kuramı bağlamında düşman medya etkisi: Basında yer alan futbolda şike haberlerinin farklı takımların taraftarlarınca algılanışı. *Haberin Doğası*. (Editör: Ö. Özer). Literatürk Yayınları: İstanbul, 43-118.
- Takiş, T. (2011). Oryantalizm üzerine tezler. *Doğu Batı*. 1(20), 9-10.
- Tekeli, İ. (1998). Tarih yazıcılığı ve öteki kavramı üzerine düşünceler. *Tarih Eğitimi ve Tarihte "Öteki" Sorunu*. 1-6.
- Tosun, C. (2016). Alman medyasında Müslüman kadın algısı. *Dini Araştırmalar Kadın Özel Sayısı*. 255-269.
- Uluç, G. (2009). *Medya ve Oryantalizm*. Anahtar Kitaplar: İstanbul.
- Ünür, E. (2013). Görünmeyen kimlikler: Öteki kimliği bağlamında 'Kayıp Şehir' dizisinin analizi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8,(2), 251-273.
- van Dijk, T. (2005). Söylemin yapıları ve iktidarın yapıları. *Medya İktidar İdeoloji*, (Derleyen ve Çeviren: M. Küçük). Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara, 315-376.
- Waardenburg, J. (2008). *Muslims and others: Relations in context*. De Gruyter, Inc.

MEDIAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

Islam and Muslims as an Other of the West: The Representation of Islamophobia in the Western European Media

F. Betül AYDIN VAROL

Extended Abstract

Today, the media is one of the most popular media in which Islamophobia is produced and circulated in the West. After the September 11 attacks, intensive Islamophobia production began not only in the American media but also in the European media and especially in the news industry through international news agencies. Islam and Muslims have been represented in the media in an incomplete, incorrect or biased manner. Although Islamophobia discourses of the media in the West are similar, Muslims in Europe and America are associated with different phenomena.

Muslims in continental Europe, as Cesari puts it, is most often associated with the problem of radicalization and terrorism. The study will examine the European press due to the linking of Muslims to the problem of radicalization and terrorism and the deep-rooted relations of continental Europe with Islam from the past. In the media, it can be said that the greatest task in making Muslims marginalized through terrorism and radicalization in Europe. Today, we are constantly bombarded with news, pictures, images and messages.

Based on the thesis that the media “Tells the audience not what to think but what to think about”, it can be said that the media has greatly influenced and directed what the reader should think about the news about Islam. In this context, the use of anti-Islamic arguments directly or indirectly in media content leads to the consolidation of Islamophobia. Especially since the September 11 attacks, Muslims have been either unilaterally or often negatively represented in the media, but in some negative situations they have no chance of a representation at all.

In this study; The aim of the course is to provide a comparative analysis on the news published in the press about the events or decisions about Islam and Muslims in the Western European press, how Islamophobic discourse is built in the news, and the Western European countries where Muslims live the most.

The universe of this study is the Western European press. However, instead of examining the press of an entire continental Europe with some restrictions, the three countries with the largest Muslim population in Western Europe were selected as samples. In the report published by the PEW Research Company, 19.5 million Muslims in 2010 and 25.8 million Muslims in 2017, the countries with the highest Muslim population are France, Germany, and England respectively. There are 5,720,000 Muslims in France, 4,950,000 in Germany and 4,130,000 in the UK.

There are dozens of newspapers published daily in the countries included in the sample. Here, the universe was narrowed and two newspapers from the conservative/right and left views with the highest circulation were selected and included in the sample. This sample selection will enable us to make a comparative analysis of how the two different views of the same country are communicating the same event

and to compare the same event with the discourses used in the right and left-wing newspapers in other countries.

From the French press; Le Figaro newspapers representing the conservative/right view, Le Monde newspapers representing the left view, Frankfurter Allgemeine Zeitung with the right/conservative view from the German press, Süddeutsche Zeitung newspapers with the left view from the German press, and the left-wing newspaper The Guardian with the conservative/right view from the German press. It was selected.

The news included in the study is about Islam and Muslims and was selected with the purposeful sampling method. In the theoretical part of the study, an analysis was made on the news samples which are thought to correspond to the reasons for orientalism, theological, cultural, economic, political and terror discussed under the title of Neden Reasons Feeding Islamophobia from the Past to the Present.

According to this, Ferhunde, who was killed by torture in the middle of the street in Afghanistan on March 19, 2015, was selected as the subject of the news and the news published between 19-26 March 2015 was examined. For the theological reason, Brenton Tarrant's attack on two mosques during the Friday prayer in Christchurch, New Zealand on March 15, 2019, was chosen as the subject of the news and the news published between 15-22 March 2019 were analyzed. The PEGIDA movement in Germany has been chosen as a news item for cultural reasons. However, the period in which the group, which was founded in early 2014 and frequently performed in the early periods of its establishment, reached the highest number, the process after the Charlie Hebdo attack, was examined. The news of the period between January 12 and 19, 2015 were examined because they carried out their most crowded actions on 12 January. For economic reasons, the decision of the European Court of Justice on 14 March 2017 that employers in Europe could impose a headscarf ban on their employees was selected as the subject of the news. In this context, the news published between 14-21 March 2017 were analyzed.

For political reasons, the US was chosen to move the Consulate of Telaviv to Jerusalem on May 14, 2018. As it will be remembered, this event was not only a political move, but dozens died when Israel opened fire on Palestinians protesting the decision. The news about this subject between 14-21 May 2018 was analyzed. On 16-19 January 2013, Al Qaeda attacked a natural gas facility in the Ayn Emnas region of Algeria and took the workers hostage for four days. News of 16-23 January 2013 were examined. The news was used by van Dijk's critical discourse analysis on news analysis.

According to the results of the study, it is noteworthy that the events or decisions about Islam and Muslims produce news discourses that differ according to the newspapers' publication policies. If Muslims are the subject of any event or decision, they are either directly represented as negative or indirectly represented by negative arguments. However, if Muslims are part of an event, that is, in a passive position, they are often either sacrificed to produce dramatic discourse or are minimized or ignored.